

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу

Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи

Каріна ПІДМАШКАЛО

**Потенціал та ризики використання ІІІ в освітній сфері
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**вибіркова
українська**

Розробник:
доктор філософії, доцент

Тетяна ПОГОРЕЄЛОВА

Завідувач кафедри
педагогіки, іноземної філології
та перекладу

Тетяна ПОГОРЕЄЛОВА

Харків
2024

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал та ризики використання ШІ в освітній сфері» розроблена для здобувачів третього освітньо-наукового ступеня для всіх спеціальностей з метою надання здобувачам освіти глибоких знань та практичних навичок у використанні технологій штучного інтелекту в освітньому процесі. Дисципліна охоплює як позитивні аспекти впровадження ШІ, такі як персоналізація навчання та автоматизація адміністративних завдань, так і можливі ризики, пов'язані з етичною складовою, захистом даних та впливом на педагогічний процес.

Метою викладання навчальної дисципліни «Потенціал та ризики використання ШІ в освітній сфері» є розвиток компетентності, яка передбачає формування сучасного наукового світогляду та системи спеціальних знань щодо технологій штучного інтелекту, які застосовуються в сучасних навчальних середовищах, та набуття навичок їх аналізу, проєктування та супроводу, а також ознайомлення здобувачів із сучасними тенденціями розвитку та потенціалом штучного інтелекту та існуючими ризиками, пов'язаними із його використанням в освітній сфері.

Об'єктом дисципліни є набуття компетентності етичного використання ШІ в межах науково-дослідної роботи та педагогічної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи, методи, форми роботи та функції ШІ в освітній діяльності.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями в освітній сфері.	Оволодіння загальнонауковою компетентністю спрямованою на формування системного наукового світогляду у предметній області і професійній діяльності; Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень із застосуванням кращих практик у професійній діяльності;

Організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження в освітній сфері на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики.	Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень із застосуванням кращих практик у професійній діяльності; Здатність до особистого і професійного розвитку;
Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань в освітній галузі.	Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень в освітній сфері; Здобуття глибинних знань з педагогіки, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією;
Сформулювати розуміння основних теорій зростання та розвитку, генезису наукової думки у сфері управління змінами; проведення критичного аналізу змін у стані суб'єкта освітньої діяльності; вміння генерувати, обирати та обґрунтовувати шляхи його розвитку.	Здатність до аналізу, узагальнення та застосування міжнародного досвіду у сфері освіти; Здатність визначати стан і потенціал системи організації професійної підготовки у закладах освіти, зокрема оволодіння методикою аналізу освітньої діяльності у закладі освіти, проведення педагогічної діагностики та моніторингу якості освіти.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Штучний інтелект в контексті Освіти 4.0.

Тема 1. Явище штучного інтелекту: сутність та феномен.

1.1. Історія, тенденції та перспективи розвитку ШІ.

1.2. Філософські аспекти використання ШІ в професійній та науковій діяльності.

Тема 2. Класифікація систем штучного інтелекту.

2.1. Основні системи ШІ. Огляд текстових застосунків ШІ типу ChatGPT та аналогів.

2.2. Знання та їх роль у системах ШІ. Методи набуття та представлення знань.

Тема 3. Потенціал використання ШІ в освіті.

- 3.1. Інноваційні методи навчання із використанням ШІ.
- 3.2. Індивідуалізація та персоналізація навчання.
- 3.3. Створення навчального контенту за допомогою систем ШІ.

Змістовий модуль 2. Академічна доброчесність та етика використання ШІ в освіті.

Тема 4. Ризики використання ШІ в освіті.

- 4.1. Питання оцінки навчальних досягнень здобувачів освіти в суспільстві ШІ.
- 4.2. Питання психологічної безпеки та рівноправності учасників освітнього процесу в умовах використання ШІ в освіті.

Тема 5. Питання академічної доброчесності при використанні ШІ в освітній діяльності.

- 5.1. Питання авторського права та плагіату в контексті використання ШІ в освітній діяльності.
- 5.2. Етичне використання ШІ в освіті. Організація роботи здобувачів освіти із використанням ШІ.
- 5.3. Методи детекції використання ШІ.

Тема 6. Використання систем ШІ в науковій діяльності.

- 6.1. Етичне наукове дослідження в суспільстві ШІ.
- 6.2. Потенціал використання ШІ при веденні сучасного наукового дослідження.

Перелік практичних (семінарських) питань та завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Історія, тенденції та перспективи розвитку ШІ.	Активна участь на занятті (розгорнута бесіда).
Тема 2. Завдання 2. Основні системи ШІ. Огляд текстових застосунків ШІ типу ChatGPT та аналогів.	Опитування, складання глосарію.
Тема 3. Завдання 3. Інноваційні методи навчання із використанням ШІ. Індивідуалізація та персоналізація навчання.	Дискусія, моделювання.
Тема 4. Завдання 4. Питання оцінки навчальних досягнень здобувачів освіти в суспільстві ШІ.	Моделювання, розгорнута бесіда.
Тема 5. Завдання 5. Питання авторського права та плагіату в контексті використання ШІ в освітній діяльності. Етичне використання ШІ в освіті.	Мозкова атака, презентація.

Тема 6. Завдання 6. Етичне наукове дослідження в суспільстві ІІІ.	Дискусія.
---	-----------

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Філософські аспекти використання ІІІ в професійній та науковій діяльності.	Написання есе.
Тема 2. Завдання 2. Знання та їх роль у системах ІІІ. Методи набуття та представлення знань.	Створення ментальної карти за темою.
Тема 3. Завдання 3. Створення навчального контенту за допомогою систем ІІІ.	Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.
Тема 4. Завдання 4. Питання психологічної безпеки та рівноправності учасників освітнього процесу в умовах використанні ІІІ в освіті.	Підготовка презентацій за заданою тематикою.
Тема 5. Завдання 5. Методи детекції використання ІІІ.	Дискусія.
Тема 6. Завдання 6. Потенціал використання ІІІ при веденні сучасного наукового дослідження.	Проект.

Кількість годин практичних занять та годин самостійної роботи в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних освітніх технологій, серед яких: лекції проблемного характеру (тема 1), міні-лекції (тема 2), робота в малих групах, круглий стіл (тема 4, 5), мозкові атаки (тема 2, 3, 6), кейс-метод (тема 3, 4, 6), презентації (тема 4), дебати, диспути, дискусії (тема 1, 3, 5), проекти (тема 3).

Практичне заняття передбачає інтенсивну роботу в аудиторії. Воно проводиться у формі обговорення питань, дискусії, керованого викладачем або здобувачами, «круглого столу». На практичному занятті відбувається обговорення самостійно підготовлених здобувачами доповідей, презентацій,

повідомлень тощо. Основними формами практичного заняття є розгорнута бесіда, диспут, «круглий стіл», інтерв'ю, семінар, кейс-метод.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Система оцінювання сформованих у здобувачів компетентностей враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни охоплюють лекційні і практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів).

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: виконання практичних завдань на занятті (35 балів), самостійна робота (25 балів), тестування (20 балів), виконання та презентація індивідуальної роботи (20 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Пушкар, О. І. Інженерна педагогіка та навчання на робочому місці [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. І. Пушкар, О. С. Завгородня ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (1,57 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. - 170 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 141-149. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22765> .

2. Універсальний дизайн в освіті: посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 76 с. - [Електронний ресурс] –

Режим

доступу:

<https://center-prpp.ck.ua/wp-content/uploads/2021/07/UniversalniyDizain.pdf>

3. Tzirides, AO.(. *et al.* (2024). Generative AI Application in Higher Education Student Work. In: Kourkoulou, D., Tzirides, AO.(., Cope, B., Kalantzis, M. (eds) Trust and Inclusion in AI-Mediated Education. Postdigital Science and Education . Springer, Cham. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://doi.org/10.1007/978-3-031-64487-0_13

4. Owoseni, A., Kolade, O., & Egbetokun, A. (2024). *Generative AI in higher education: Innovation strategies for teaching and learning*. Palgrave Macmillan Cham. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-60179-8>

5. Narciso, P. (2024). *Generative AI in education: A guide for parents and teachers*. Apress. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://link.springer.com/book/10.1007/979-8-8688-0844-9>

Додаткова

6. Інформаційні технології в сучасному світі: дослідження молодих вчених : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів та студентів, 22 – 23 лютого 2024 р. : тези допов. – Харків : ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2024. – 206 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30962>

7. Мар'єнко, М., Коваленко, В. (2023). Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. *Physical and Mathematical Education*, 38(1), 48–53. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007>

8. Chekhratova, Olena; Pohorielova, Tetiana. Ethical research in the age of artificial intelligence. 2024. Access mode:

<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/394d7df4-57ac-489a-9c62-17f927348120/content>

9. Miao, F. (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. UNESCO. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693>

10. Yim, I. H. Y., & Su, J. (2024). Artificial intelligence (AI) learning tools in K-12 education: A scoping review. *Journal of Computers in Education*. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

<https://doi.org/10.1007/s40692-023-00304-9>

11. Чехратова О. Виклики та можливості інфомедійної грамотності у сучасній системі освіти і виховання / О. Чехратова // Виховання громадянина-патріота в умовах реалізації завдань концепції «Нова українська школа» : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 145-й річниці від дня народж. Г. Ващенко, Кропивницький, 15.03.2023. – Кропивницький, 2023. – С. 264–267.

12. U.S. Department of Education, Office of Educational Technology, Artificial Intelligence and Future of Teaching and Learning: Insights and Recommendations, Washington, DC, 2023. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www2.ed.gov/documents/ai-report/ai-report.pdf>

Інформаційні ресурси

13. Закон України Про вищу освіту. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> .
14. Сайт ПНС імені С. Кузнеця. Дисципліна : Потенціал та ризики використання ІІІ в освітній сфері / Т. Погорелова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=11095>